

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken ved vigsling av Son kulturkirke

1.s i advent Luk 4,16-22A

Nådens og frihetens rom

Det kan knapt tenkes en bedre åpning på et nytt kirkeår enn å vigsle en ny kirke – en kulturkirke, slik vi skal gjøre her i dag. Tydeligere enn dette kan det knapt kommuniseres at det bryter en ny og annerledes virkelighet inn i vår virkelighet. Den begynner et nådens og frihetens år som skal utfolde seg i nådens og frihetens rom.

Slik lyder evangeliet på første søndag i advent:

Jesus kom også til Nasaret, hvor han var vokst opp, og på sabbaten gikk han inn i synagogen, slik han pleide. Da han reiste seg for å lese, rakte de ham profeten Jesajas bok. Han åpnet bokrullen og fant stedet der det står skrevet:

*Herrens Ånd er over meg,
For han har salvet meg
Til å forkynne et godt budskap for fattige.
Han har sendt meg for å rope ut
At fanger skal få frihet
Og blinde få synet igjen,
For å sette undertrykte fri
Og rope ut et nådens år fra Herren.*

*Så rullet han bokrullen sammen, rakte den til synagogetjeneren og satte seg. Alle i synagogen stirret spent på ham. Han begynte da med å si: «I dag er dette skriftordet blitt oppfylt mens dere hørte på.» Alle roste ham og undret seg over nådeordene som kom fra hans munn.
(Luk 4,16-22a)*

Templet i Jerusalem kommuniserte ikke nåde. Salomos tempel var bygget ved at kong Salomo – som en tradisjonell hersker i den del av verden 1000 år før vår tidsregning - tvangssendte 30.000 israelske arbeidsfolk til Libanon for å skaffe trevirke og brukte 150.000 slavearbeidere fra de erobrede folkeslagene til å bryte stein og fraktet den opp til Jerusalem. Tempelet ble bygget med store menneskelige offer, i tråd med tempelets funksjon som et sted der mennesker skulle bringe sine offer i ydmykhet for å blidgjøre Gud - den mektigste av alle herskere – og kongen som la sitt kongepalass ved siden av tempelet for å understreke hvem som representerte Gud overfor folket.

På Jesu tid var det ikke mye annerledes. Det var den fryktede kollaboratøren Herodes – ansvarlig for barnedrapene i Betlehem da Jesus ble født - som bygget på tempelet for å vise sin makt og myndighet. Det storslåtte tempelet var ikke et hus for nåde og frihet, men for offer og underkastelse.

Jesus snur opp ned på dette. Jesus proklamerer at i Guds rike er det Gud som kommer til menneskene, ikke menneskene som styrer seg oppover til Gud. Det er Guds gave til menneskene, ikke menneskenes gave til Gud. Det er dette som er Guds rikets fokus og derfor kirkerommets fokus: Guds gave er at Gud tar i mot oss på tross av våre svik og bekrefter alles likeverd og ressurser. For i Guds rike er det ikke slave eller fri, mann eller kvinne, jøde eller greker.

Derfor er dette kirkehuset et hus for nåde og frihet.

Det finnes mange fortellinger om hvordan kirkebyggene og kirkebyggerne har bidratt til å holde mennesker nedbøyet, forlangt mange slags offer og krevd konformitet. Dørterskelen var høy og taket nedsenket for å sikre at folk ikke forstyrret samfunnets orden og menneskers konvensjoner. Folk kunne kjenne at kirkerommet for ofte minnet om et møtelokale i en forening av likesinnede og likedannede mennesker, som mente og trodde det samme og på samme måte.

I dette jubileumsåret for grunnloven har vi blitt minnet på hvordan prest og kongelig embetsmann den gangen var en og den samme - i 1814 vil jeg si det var til det gode - men for husmenn og tjenestefolk måtte dette gjennom alle de andre årene ha blitt oppfattet som en guddommelig påminning om å akseptere sin underordning.

Vårt norske og nordiske samfunn har de siste 200 årene gjennomgått en utrolig utvikling av inkludering og frigjøring. I årene før 1814 var barnedødligheten i Norge dobbelt så stor som i dagens Afghanistan – mer enn 2 av 10 barn døde før de fylte ett år – og gjennomsnittlig levealder var under 40 år. Og bare 7,5% av befolkningen fikk stemmerett i 1814, verken kvinner eller vanlige arbeidere med liten eller ingen inntekt og eiendom fikk stemme. Jøder og munkeordner fikk ikke engang komme inn i riket, muslimer var utenfor horisonten, mens fritenkere i kjølvannet av den franske revolusjon nok var kjent, men oversett.

I dag er de aller fleste av oss i Norge sikret materiell trygghet, medbestemmelse og utviklingsmuligheter. Samtidig meldes det fra stadig flere hold at mange mennesker ikke klarer å henge med i de raske endringene og høye krav til å prestere på alle fronter både i arbeid, fritid og i familiene. Vi har et av verdens mest inkluderende samfunn, men stadig flere grupper opplever at de ekskluderes og lever utenfor den rådende kultur som presenteres for oss i reklamer, de mange forskjellige interiør-, reise- og livsstilsmagasiner og i realityprogrammene utstemminger fra fellesskapet. For dem som kommer hit fra de fleste andre land, kan det virke som Norge er et gudsforlatt sted.

Og kan vi ane en økende uro over om vi er i ferd med å sage over grenen vi sitter på. Klimakrisen som verdens fattigste opplever i ekvatorbeltet, rykker nærmere oss. Bildene av mennesker på flukt fra umulige levekår i landene rundt ekvator dukker opp på kystene til Kanariøyene og vi ser dem i desperasjon forsøke å krysse Middelhavet. Er vår hektiske konsentrasjon om forbruk og ytre vellykkethet merket på en generasjon som vet at boblen vil sprekke?

Nettopp i slike tider trenger mennesker og lokalsamfunn et rom der en annen virkelighet bryter gjennom all hektisk forbrukerfest og krav om prestasjoner. Det er et slikt rom som vigsles i dag her i Son. Det knytter seg til en sammenhengende historie fra den dagen i Nasaret da Jesus proklamerte at med ham er den lovede fremtid kommet. Det er fremtiden da de med knust hjerte skal bli forbundet, da de sørgende skal få gledens olje i stedet for sorg og de motløse skal få lovsangens ånd, slik Jesaja hadde lovet mer enn 500 år tidligere.

I disse 2000 årene har kirkerommene tvers gjennom alle menneskelige tilsløringer vært stedet der Gud i den korsfestede og oppstandne Kristus har kommet til menneskene, åpnet kirkens dører og revet ned alle menneskelige forheng mellom seg og menneskene. I dåpen har Gud gjort menneskene til nådens barn.

Dåpens vann forbinder hvert menneske med alle mennesker og hele skaperverket uavhengig av livssituasjon og kultur – vannet er likt for alle. Ved vannet i dåpen skaper Gud et nytt folk like mangfoldig som Gud selv.

I nattverdens festmåltid omfavner Gud igjen og igjen dette store mangfoldet av sårbare mennesker som får samme betjening, uavhengig av sosial og kulturell og økonomisk makt og ressurser.

Dette er et rom der den som er bundet i angst og selvforsvar får frihet til å leve i åpenhet og tillit fordi Guds nåde overvinner alt og ingen stemmes ut.

Det er et rom der vi som er forblindet av kampen for oss selv og våre egeninteresser, frigjøres til å vise solidaritet og gjestfrihet med utstøtte og undertrykte mennesker i hele vår felles menneskehet, slik at de undertrykte kan få nyte friheten slik Guds nåde har skapt oss alle til.

Dette er et rom for dem som markedets jernlov kaster ut i fattigdom og utenforskap, de skal få erfare et inkluderende fellesskap fordi Gud selv råder her med sin nåde og ingen overlates til seg selv.

Her skaper Gud et frihetens rom der mennesket skal få være menneske, og der all den utrolige kreativitet og livskraft som utfolder seg i menneskers skaperkraft, skal få leve og uttrykkes. Disse døgnenes «Salmeboka minutt for minutt» viser at gjennom våre 2000 år har mennesker i dette rommet skapt et utrolig mangfold av musikk og tekster. Salmene tolker menneskers livsfølelse og opplevelse av Gud så variert som virkeligheten gjennom 2000 år og fra alle kontinenter og har slik skapt en kulturell grunnmur for befolkningen i Norge. Ikke en lukket grunnmur, men en åpen.

Dette kirkerommet skal være en rasteplass som mennesker oppsøker for livshjelp. Det skal være en rasteplass som gir mennesker livskraft til å forme lokalsamfunnet og den globale landsbyen til et varmere og mer inkluderende fellesskap. Guds nåde bryter igjennom i dette rommet, og vi sendes herfra for at vi skal være med å gi mennesker mer himmel på jord i sine hverdagsliv.

Ære være Faderen og Sønnen og Ånden og Den hellige Ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet.